



Warszawa, 22/01/2002r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

RPO/395646/2001/VII/1.1

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Pan
płk Aleksander Nawrocki
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej
WARSZAWA

Szanowny Panie Dyrektorze,

Z treści wniosku, który skierowała do mnie (...), psycholog w Zakładzie Karnym we (...), wynika, że w jednostce tej występują trudności w realizacji przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.) w zakresie dotyczącym zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi właściwej opieki zdrowotnej. Wśród nich są również osadzeni oczekujący na wykonanie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie leczniczym oraz tymczasowo aresztowani, wobec których toczy się postępowanie w przedmiocie orzeczenia takiego środka.

Autorka wniosku, z którą pracownik Biura Rzecznika przeprowadził dodatkowo szczegółową rozmowę, wskazuje na:

- 1) powtarzające się przypadki odmowy przyjęcia przez zarówno wolnościowe jak i więzienne szpitale psychiatryczne prawidłowo skierowanych osób z zaburzeniami psychicznymi i odsyłania ich do zakładu karnego. Przyczyny takich odmów w wielu przypadkach trudno jest zaakceptować, bowiem obok braku miejsca w szpitalu podaje się, że skierowani nie stanowią zagrożenia dla siebie lub innych osób (wbrew aktualnemu świadectwu o stanie zdrowia) lub sami nie wyrażają zgody na pobyt w szpitalu, chociaż ze świadectwa wynika, że nie są świadomi swojej choroby, a jednocześnie stanowią zagrożenie dla siebie lub otoczenia;
- 2) trudności w wykonaniu dyspozycji zawartej w art. 11 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, które polegają przede wszystkim na:

- a) prowadzeniu badań osób z zaburzeniami psychicznymi w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa osobistego lekarzy i psychologów;
 - b) uchylaniu się zatrudnionych w zakładzie karnym lekarzy psychiatrów od osobistego zbadania stanu zdrowia osób z zaburzeniami psychicznymi, także wówczas, gdy występuje o to psycholog;
- 3) brak wypracowanych zasad postępowania z osobami zaburzonymi psychicznie w warunkach izolacji więziennej, które obowiązywałyby we wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych i pozwoliły uniknąć wymienionych powyżej problemów.

Według oceny autorki wniosku, którą w pkt 1 i 2a potwierdzają wyniki przeprowadzonego w zakładzie karnym postępowania wyjaśniającego, wskazane trudności przyczyniły się do wystąpienia w dniu 22 listopada 2001 r. w Zakładzie Karnym we (...) nadzwyczajnego wypadku, w którym doznała ona uszczerbku na zdrowiu. W czasie przeprowadzania w celi mieszkalnej badań związanych z przygotowaniem kolejnego skierowania skazanego Jerzego (...) do szpitala psychiatrycznego, została zaatakowana przez tego skazanego. Okres jej leczenia po tym wypadku wyniósł 39 dni.

Z ustaleń dokonanych przez pracowników Biura Rzecznika wynika, że opisane problemy w różnym zakresie dotyczą inne jednostki penitencjarne. Tymczasem w środowisku lekarzy zajmujących się w warunkach więziennych opieką nad osobami z zaburzeniami psychicznymi panuje pogląd, iż osoby te mogą być prawidłowo leczone tylko w szpitalu psychiatrycznym. Lekarze podkreślają, że nawet najlepiej zorganizowane i funkcjonujące oddziały szpitalne aresztów śledczych i zakładów karnych zapewniają nieporównywalnie gorsze warunki opieki w stosunku do wolnościowych placówek służby zdrowia. Wynika to ze zwiększonej w jednostkach penitencjarnych potrzeby utrzymania porządku i bezpieczeństwa, których realizacja w znaczny sposób utrudnia kontakt osadzonych z personelem medycznym, powoduje brak możliwości swobodnego poruszania się, izoluje od kontaktów z osobami ze świata zewnętrznego.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi, a w tym oczekujący na internację, przebywają również w jednostkach penitencjarnych nie posiadających oddziałów szpitalnych i terapeutycznych. Mam świadomość, że praktyka ta nie wynika ze złej woli Służby Więziennej, ale z ograniczeń spowodowanych stanem i wyposażeniem obiektów więziennych oraz ich przeludnieniem. Na sytuację więźniów z zaburzeniami psychicznymi istotny wpływ ma również właściwe postępowanie z tymi osobami oraz ich sprawne kierowanie do odpowiednio zabezpieczonych szpitali psychiatrycznych. Mam nadzieję, że wraz z nowelizacją Kodeksu karnego wykonawczego wejdzie w życie wydane na podstawie art. 201 § 3 Kkw

rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego... Powinno ono usunąć szereg problemów związanych z realizacją środków zabezpieczających.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się do Pana Dyrektora o odniesienie się do przedstawionych w niniejszym piśmie problemów związanych z postępowaniem w warunkach więziennych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz do możliwości zaradzenia im. Jednocześnie uprzejmie proszę o spowodowanie udzielenia informacji dotyczących:

- liczby osób przebywających w aresztach śledczych i zakładach karnych, wobec których sądy zastosowały środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie leczniczym, a także czasu oczekiwania na to umieszczenie;
- liczby tymczasowo aresztowanych, którzy w trybie art. 264 § 3 Kpk oczekują na zakończenie postępowania w przedmiocie orzeczenia środka zabezpieczającego i czasu trwania tego postępowania w poszczególnych przypadkach;
- liczby osadzonych z zaburzeniami psychicznymi, którzy na innej podstawie oczekują na przyjęcie do wolnościowego lub więziennego szpitala psychiatrycznego.

Z wyrazami szacunku

/-/ Prof. dr Andrzej Zoll